

Med anledning av att Förvaltningsrätten i Uppsala meddelat dom i mål 6761-15 finner Svenska Jägarförbundet ("förbundet") anledning att tillföra följande i fråga om syfte, omfattning och proportionalitet.

Svenska Jägarförbundet konstaterar med stor oro att förvaltningsrätten underkänt allmänt vedertagna sanningar om vargens socioekonomiska påverkan på näringar och intressen. Förvaltningsrätten menar att det saknas vetenskaplig forskning som stödjer den lokala kunskap som finns om vargar och deras påverkan på tamdjursskötsel och jakten som näring och intresse. Förvaltningsrätten har inte heller tagit i beaktande att en vargstams bevarandestatus inte enbart påverkas av legal jakt och genetiska status utan i hög grad av människors inställning till vargen.

Illegal jakt

Förbundet har i tidigare insänd promemoria påpekat att en förvaltning som inte tar hänsyn till den del av befolkningen som påverkas negativt av varg kan leda till frustration som i förlängningen kommer att leda till illegal jakt. Hänsyn till den drabbade delen av befolkning är därför en avgörande del av bevarandearbetet. L. Scott Mills and Jennifer Feltner 2015, sid 26 skriver följande i Naturvårdsverkets rapport (länkbilaga 1) "*we believe that our moderate criteria for population sizes and connectivity, coupled with our advocacy for controlled hunting as part of FRP management, are both biologically defensible and less likely to initiate massive increases in mortality due to poaching that could very quickly and drastically undercut population persistence.*"

Förbundet ser en överhängande risk för att den nu stoppade jakten i Värmland och Örebro kan komma att tas som ursäkt för allt fler att ta till illegal jakt. Sveriges riksdag, regering och ansvariga myndigheter har beslutat att vargstammen ska begränsas med licensjakt men juridiska spetsfundigheter och domstolars brist på förståelse för de socioekonomiska konsekvenserna leder till att majoritetens vilja inte kan verkställas. Förbundets bestämda uppfattning är att reglerad legal jakt måste ses som en del av bevarandearbetet, inte något som utgör ett hot mot stammen.

EU-kommissionen delar uppfattningen att EU:s bevarandepolitik är beroende av attityder hos den lokala befolkningen. Kommissionens svar på fråga från en finsk parlamentsledamot (länkbilaga 2) med anledning av att den finska vargstammen minskade kraftigt efter EU-domstolens avgörande i dom C342/05 pga. illegal jakt. "*Alla ansträngningar måste göras för att uppnå rätt balans mellan bevarande som fastställts enligt direktiven och de berättigade oro lokalbefolkningen i förhållande till sin egen säkerhet samt förlust av boskap, husdjur och vilt som orsakas av förekomsten av stora rovdjur.*" EU-kommissionen poängterar att detta ska ske inom ramen för fastställda förvaltningsplaner.

Tyvärr måste vi konstatera att Förvaltningsrätten i Uppsala hävdar det motsatta. Förvaltningsrätten menar att de av riksdagen fastställda målen för förvaltningen, som att minska koncentrationerna, inte har någon juridisk relevans. Förvaltningsrätten tillmäter inte heller det faktum att förvaltningsåtgärder och mål för stammarna tydliggjorts i såväl nationell

som regional förvaltningsplan någon betydelse. Även detta ställningstagande står i strid med det EU-kommissionen uttalat i frågan. EU-kommissionen har haft invändningar mot den svenska vargjakten för att det saknats förvaltningsplaner. Idag finns sådan, både nationellt och regionalt. Utformningen av den Nationella förvaltningsplanen för varg 2014-2019 har dessutom utgått från EU-kommissionens synpunkter på tidigare versioner av förvaltningsplaner. (Den nationella förvaltningsplanen för varg 2014-2019, förordet, länkbilaga 3). Även i det ursprungliga motiverade yttrandet 27 januari 2011 framförde EU-kommissionen avsaknaden av förvaltningsplan som oförenligt med EU:s lagstiftning. Det är mot den bakgrunden svårt att förstå att Förvaltningsrätten i Uppsala underkänner innehållet samma förvaltningsplaner på nationell och regional nivå som ovidkommande.

Den legala jakten är en av flera förvaltningsåtgärder som krävs för att bevara vargen och minimera konflikterna. Licensjakt är således en del av bevarandearbetet som syftar till att skapa den balans mellan biologi och socioekonomi som EU-kommissionen i sitt svar på frågor ser som är en förutsättning för vargens långsiktiga överlevnad.

Naturvårdsverket socioekonomiska analys

Förbundet vill med kraft påpeka det orimliga att som Förvaltningsrätten i Uppsala hänvisa till att de socioekonomiska konsekvenserna för djurägare, jägare och markägare är små. Kritiken mot rapporten är mycket stor. Framför allt har Naturvårdsverket överhuvudtaget inte gjort någon egen analys av verkligheten, utan enbart valt att sammanställa vad olika intressenter och rapporter har uttalat. I fråga om påverkan på jakten har rapporten av jägare och markägare i varglänen uppfattas som direkt stötande. Naturvårdsverkets orimliga slutsats är att det visserligen finns lokal påverkan, men att jakten på samhällsnivå fortfarande har fortsatt att utvecklas. De kommer till den slutsatsen trots att de själva anger i sin rapport att tidigare analyser visat att jaktarrendena minskat med 20-40 % i vargtäta områden, bl a med hänvisning till Hillve 2012, (länkbilaga 4). Naturvårdsverket drar vidare slutsatsen att eftersom jaktarrendena i delar av Mellansverige inte sänkts har heller inget gått förlorat. Det är en fullständigt felaktig tolkning. Visserligen stämmer det att inte alla markägare sänkt sina arrenden pga. vargförekomsten, men det betyder bara att kostnaden tas av jakträttshavaren istället i form av uteblivna jakttillfällen och avkastning från desamma. Naturvårdsverkets resonemang är som om man ena dagen köper en liter mjölk för tio kronor och dagen efter köper samma paket för samma pris, men enbart en halv liter i paketet. Säljaren får fortfarande ut samma sak för varan, men kundens pris har fördubblats! Enligt Naturvårdsverkets logik har ingen förlorat något eftersom säljaren fortfarande får fullt betalt.

Idag närmar sig jakten i Värmland och Örebro en situation där jaktmarkerna avkastar väldigt lite eller inget alls. Förbundet visar nedan hur allvarlig situationen är i Värmland som förvaltar älgstammen i alla vargjakts områden, även Loka-reviret där jaktbeslutet tagits i Örebro län.

Inför tilldelningsbesluten och fastställande av nya förvaltningsplaner för älg diskuteras på allvar att helt ställa in älgjakten 2016/2017 i stora delar av Värmland. Sådana beslut har redan tagits i några mindre områden de två senaste åren i både Värmland och Örebro.

Det bör också noteras att Naturvårdsverkets analys utgår från att det finns 300 vargar i Sverige, inte de 450 som nu finns.

Samband koncentration av varg, skador på tamdjur och socioekonomiska påverkan

Av länsstyrelsen i Värmlands beslut om licensjakt på varg 2015 framgår vilka kriterier som låg till grund för val av jaktområden. Det första kriteriet som avgjorde valet av reviren för 2015 var skador på tamdjur under betessäsongen 2014. Värmland hade 2014 det högsta antalet dödade eller skadade tamdjur av varg någonsin i länet och motsvarande 30 % av alla skadade och dödade tamdjur i landet. Totalt dödades 123 tamdjur (hundar ej inkluderat) av varg, Viltskadestatistik 2014, sid 12 (Länkbilaga 5).

I sina överklaganden av vargjakten 2015 och 2016 framför klagandena att det inte finns något samband mellan vargtäthet och skador på tamdjur. Även Förvaltningsrätten i Uppsala skriver i sin dom att det inte finns något entydigt stöd för att en jakt på varg skulle leda till färre skador.

Förbundet menar att det finns tydligt stöd för att vargjakt bidrar till färre skador. I de värmländska revir där skadorna på tamdjur var som störst 2014 medgavs jakt i januari 2015. Huvuddelen av de 24 vargar som fälldes under jakten fälldes också i de områden som under sommaren 2014 hade omfattande skador på tamdjur. Efter att de skadegörande vargarna i reviret sköts under licensjakten 2015 har skadorna i dessa revir helt upphört. Under betessäsongen 2015 har inga får angripits av varg i de områden där licensjakt genomfördes januari 2015 (svar på mailfråga från länsstyrelsen i Värmland). Det torde vara självklart för alla att det är licensjakten 2015 som har bidragit till den positiva utvecklingen. Flera av dessa revir hade en flerårig historia av återkommande angrepp på tamdjur.

Eftersom angreppen på tamdjur har minskat, tack vare licensjakten 2015, har länsstyrelsen inför vargjakten 2016 kunnat angripa det andra stora socioekonomiska konfliktområdet nämligen påverkan på älgstammen och älgjakten.

Länsstyrelsen vill med licensjakten framför allt reducera de socioekonomiska effekterna av en tät vargstam på älgjakten som näring och fritidsintresse (licensjaksbeslutet). Viltet och skogen producerar ekosystemtjänster som samhället vill värna och jakten är en viktig del av landsbygdsutvecklingen. Länsstyrelsens beslut syftar därför till att värna viltet som samhällsresurs och ekosystemtjänst men framför allt värna livskvalitén för alla de människor som bor och verkar på landsbygden och vars intressen hotas av en växande vargstam. Älgjakt är för ett stort antal människor synnerligen betydelsefull då den ger ett köttutbyte och möjlighet till rekreation. Naturen med jakt och fiske utgör grunden för att många människor väljer att bo kvar i glesbygd. Den täta vargstammen håller nu på att slå undan den möjligheten. Många väljer att helt enkelt flytta till vargfria områden norrut. Även om det än så länge sker i mindre skala är accelererande utflyttning från redan hårt drabbade områden mycket allvarligt.

Älgstammen utgör en mycket viktig resurs för markägare och jägare, men kan också orsaka skador på växande tallungskog och kan vålla skador på person och egendom när de körs på i

trafiken. Av den anledningen finns idag ett älgförvaltningssystem som skall väga dessa samhällsintressen mot varandra, allt i syfte att hitta en acceptabel nivå på älgstammen. Denna sammanvägning har inneburit att samhället de senaste åren satt som mål i delar av Sverige att älgstammen bör minska. De klagande har tagit detta som intäkt för att vargens påverkan är försumbar, eftersom målet är färre älgar. Man visar med detta att man inte förstår problemet. Konsekvenserna av att samhället formulerat mål som innebär färre älgar innebär att konflikten och påverkan från varg blir än större. Ju färre älgar det finns ju mindre kommer den årliga tillväxten att vara. Vilket i sin tur innebär att jägarna och vargarna har en allt mindre resurs att dela på.

När vargen tar hela eller stora delar av den årliga tillväxten och jakten uteblir försvinner intäkterna men skadenivå och kostnaderna är desamma. För skogsägaren är vargen enbart en kostnad.

Varje vargpar, med eller utan valpar, dödar i medeltal 120 älgar per år, Sand m fl 2014 (länkbilaga 6). Enbart köttvärdet av de älgar som dödas i varje enskilt vargrevir uppgår till ca 1 miljon kronor per år (130 kg x 120 älgar x 65 kr/kg) (Mattsson m fl 2008, länkbilaga 7 samt statistik på genomsnittliga slaktvikter fördelat på kön och ålder hämtad från Viltdata.se).

Till detta tillkommer värdet av själva jakten. Mattsson m fl. 2008 (länkbilaga 7) visar att köttvärdet utgör en tredjedel av det totala värdet av älgjakt. Det betyder att jakträttshavare och markägare årligen förlorar värden motsvarande 3 miljoner kronor per revir. Eftersom samhället valt att tillåta varg måste dessa givetvis äta för att överleva. Problemet i Värmland och Örebro är att vargreviren nu krymper allt eftersom vargstammen ökar och vargstammen är så tät att de tar stora eller hela den möjliga avkastningen från älgstammen. Vargens effekter på det möjliga jaktuttaget styrs alltså inte enbart av älgstammens täthet, utan i ännu högre grad av vargrevirens storlek. I ett revir på 50 000 hektar är påverkan tre gånger så stor som i ett revir som är 150 000 hektar (Sand m fl 2014, länkbilaga 6).

Mot bakgrund av domen från Förvaltningsrätten i Uppsala vill förbundet precisera förhållandena i de olika vargreviren och den socioekonomiska påverkan som vargen har på jakten som fritidsintresse och näring.

Jaktområde 1 – Vimyren

Älgstammens storlek

Jägarna inventerar med jämna mellanrum, ofta årligen, älgstammen genom att räkna spillningshögar på våren enligt standardiserad metod. Rapporter från de senaste årens spillningsinventeringar finns på länsstyrelsen i Värmlands hemsida. (Rapport spillningsinventering Värmland 2015, länkbilaga 8).

I Jaktområde 1, Vimyren, har delar av området spillningsinventerats våren 2015 motsvarande ca 20 % av arealen. De västra delarna som inventerats har mycket låga älgtätheter. Medeltätheten på de trakter som inventerats inom jaktområde 1 är 3,8 älgar per tusen hektar. Målet för älgstammen är satt till 9,5 älgar per tusen hektar. Även om denna täthet inte är representativ för hela förvaltningsområdet så ger det en fingervisning om förhållandet i det område som berörs av vargjakten. Vimyren-reviret är litet, mindre än hälften av

normalreviret, vilket betyder att det finns mycket litet eller inget utrymme för jakt på älg kommande höst.

Nedan redovisas älgavskjutningen och vargens predation i Ljusnans älgförvaltningsområde. Vargens uttag är inte helt lätt att beräkna eftersom revirgränserna är flytande och vargrevirens exakta geografiska utbredning inte är känt. Det ger dock en bra bild av konsekvenserna av en ökande vargstam och dess påverkan på älgjakten. Viss predation från ensamma kringvandrande vargar har inkluderats. (Källa: www.algdata.se och www.lansstyrelsen.se/varmland älgförvaltningsplaner för respektive förvaltningsområde.

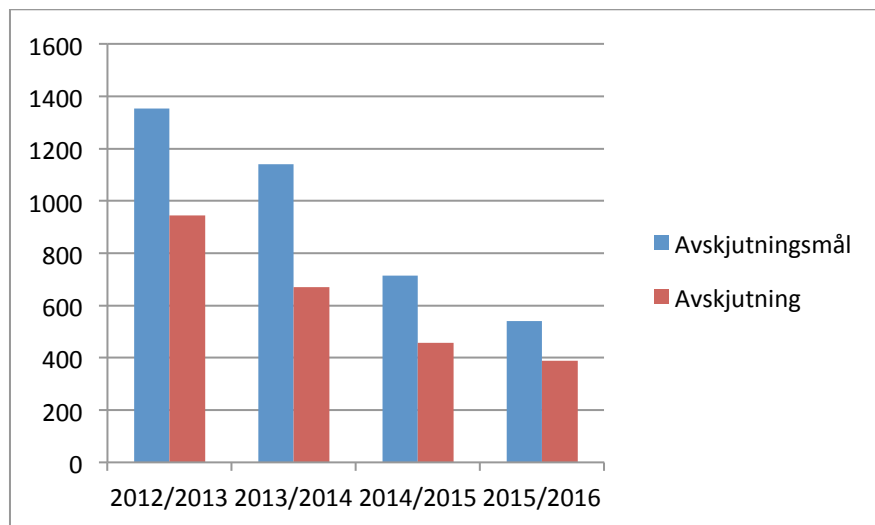

Fig: Älgavskjutning Ljusnans äfo med avskjutningsmål (2015/2016 avser rapporterat t o m 31 januari)

Källa: Förvaltningsplan för Ljusnan, länkbilaga 9, www.algdata.se

Vargens uttag ur älgstammen

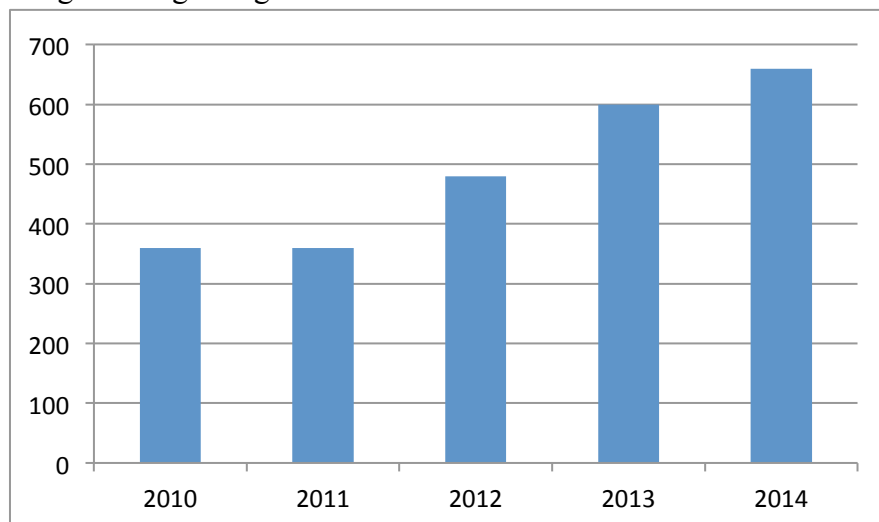

Fig: Vargens uttag ur älgstammen i Ljusnans äfo

Källa: Länsstyrelsen Värmland, [vargrevir, länkbilaga 10, www.algdata.se](http://www.algdata.se)

Jaktområde 2 – Brattfors och Sandsjön

Älgstammens storlek

De två reviren i jaktområde 2 ligger inom Örtens och Värmlandsbergs älgförvaltningsområden. Enligt inventeringarna våren 2015 finns 7,8 älgar/ tusen hektar i Örten och 6,0 älgar/tusen hektar i värmlandsberg. Medeltätheten är 6,7 älgar per tusen hektar i området. Målet för älgstammen är 8,5 älgar per tusen hektar. Den årliga tillväxten, före vargpredation och jakt kan beräknas till ca 2,3 älgar (35 % årlig tillväxt, länkbilaga 11) per tusen hektar motsvarande 630 älgar. Vargens uttag kan beräknas till 528 älgar. Det bör också noteras att länsstyrelsen minskade ner på jaktområdet då de redan genom dna analyser påvisat ytterligare ett nytt vargrevir i området. Det betyder att ytterligare ca 120 älgar kan komma att dödas av varg i älgförvaltningsområdet om övriga revir finns kvar.

Jägarna har till 1 februari rapporterat totalt 401 fällda älgar i länsstyrelsens datasystem (algdata.se). Eftersom ett nytt vargpar, som inte funnits med i beräkningarna, etablerat sig i området finns stor risk att älgstammen minskar ytterligare istället för att öka mot det uppsatta målet, 8,5 älgar per tusen hektar. Om licensjakten inte kan genomföras finns således risk att 600 älgar dödas av varg, d.v.s. huvuddelen av den årliga tillväxten.

Det bör noteras att jakten som nu är försenad en månad innebär att ytterligare ca 25 älgar har dödats i de fyra vargreviren, älgar som hade överlevt om jakten hade kunnat genomföras som planerat och som hade utgjort grund för nästa års reproduktion.

Eftersom meningsfull älgjakt är också ett uttalat samhällsintresse torde det inte råda någon tvekan om att de socioekonomiska konsekvenserna är mycket stora. SLU beräknade bruttojaktvärdet i Svealand 2004/2005 till 941 miljoner kronor per år. ([Mattson m fl 2008 länkbilaga 7](#)). Eftersom i princip alla vargar finns i Svealand är den negativa socioekonomiskapåverkan som störst där. Det finns flera studier som visat att jaktarrendena och värdet av jakten minskar i områden med varg. Naturvårdsverket anger i sin socioekonomiska analys att jaktarrendena i t ex Värmland och Örebro har sänkts med 20-40 %. En uppgift som stöds av [Hillve 2012 \(länkbilaga 4\)](#). Älgavskjutningen har minskat mer än så de senaste åren vilket gjort att den årliga avkastningen från jakten har minskat i minst motsvarande grad. Det innebär att värdet av jakten, pga. varg, har minskat med 190-376 miljoner per år i Svealand. För Värmlands del torde påverkan vara än större då närmare hälften av Sveriges vargar finns där och delar av Svealand fortfarande saknar fast vargstam. Men även om man enbart utgår från Värmlands yta ca 10 % av Svealand är förlusterna mycket stora, 19-37 miljoner per år. Lokareviret som ligger i Bergslagskanalens älgförvaltningsområde förvaltas av länsstyrelsen i Värmland även om licensjakten på varg administreras av länsstyrelsen i Örebro eftersom mer än hälften av reviret ligger på Örebro sidan.

Nedan redovisar förbundet älgavskjutningen i de olika förvaltningsområdena som berörs av licensjaktbesluten och redovisar en uppskattning av vargarnas predation i samma områden. Uppskattningen av vargpredationen bygger på länsstyrelsen inventering av vargrevir enskild

år och deras ungefärliga utbredning. I huvudsak är det siffror som hämtats från de förvaltningsplaner som finns för respektive förvaltningsområde.

Älgavskjutning

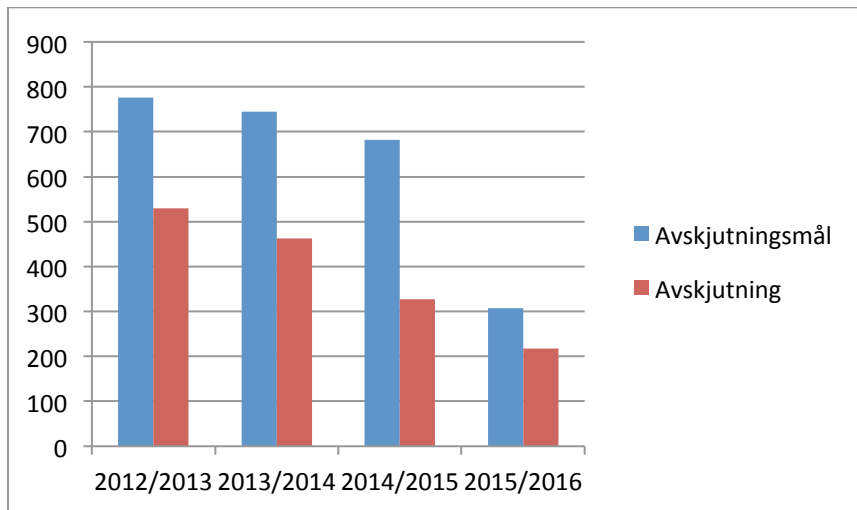

Fig: Älgavskjutning Värmlandsberg med avskjutningsmål (2015/2016 avser rapporterat t o m 31 januari)

Källa: Förvaltningsplan Värmlandsberg, länkbilaga 12, www.algdata.se

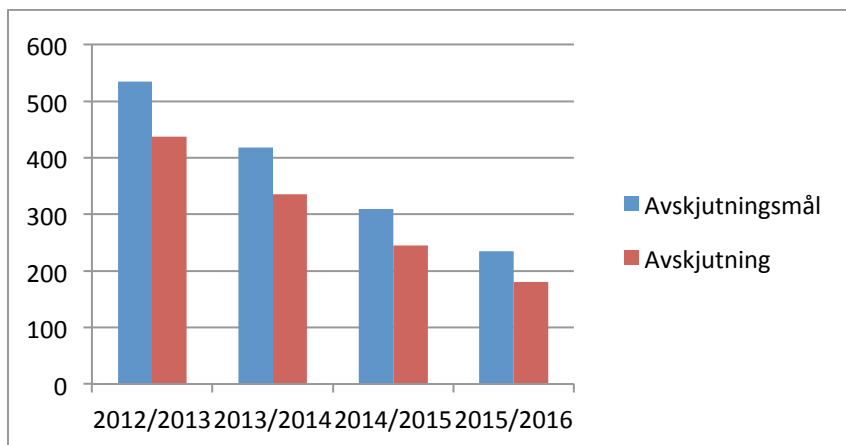

Fig: Älgavskjutning Örten med avskjutningsmål (2015/2016 avser rapporterat t o m 31 januari)

Källa: Förvaltningsplan för Örten, länkbilaga 13, www.algdata.se

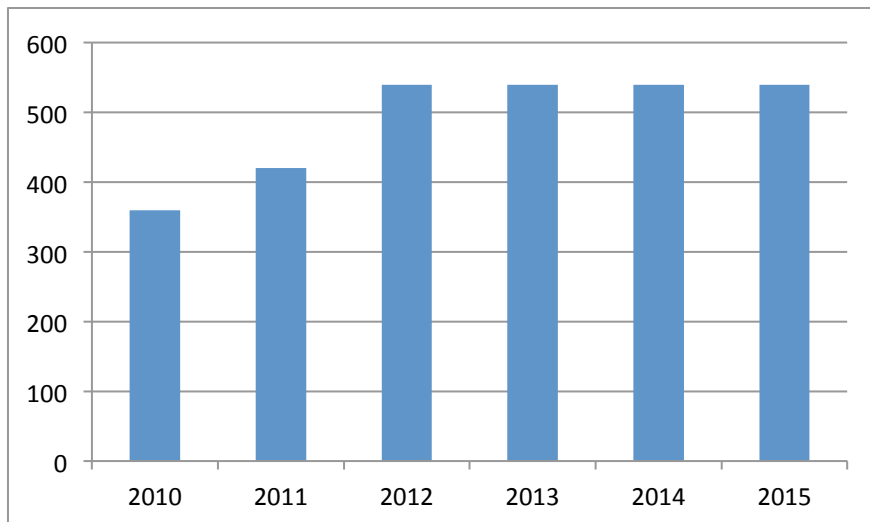

Fig: Vargens uttag ur älgstammen i Örtens och Värmlandsbergs äfo
 Källa: Länsstyrelsen Värmland, vargrevir länkbilaga 10

Jaktområde Örebro-Värmland - Loka

Älgstammens storlek

Lokarevriet ligger helt inom Bergslagskanalens älgförvaltningsområde, som förvaltas av länsstyrelsen i Värmland. Älgstammen i området har haft en kraftig tillbakagång de senaste åren. Avskjutningen har i det närmaste halverats. Idag tar vargarna lika många älgar som jägarna. Förvaltningsmålet är 8,8 älgar per tusen hektar. Den senaste spillningsinventeringen, 2014, visade att det fanns 9,2 älgar per tusen hektar. En mindre inventering 2015 i den södra fjärdedelen av förvaltningsområdet tyder på att älgstammen fortsatt att minska under förvaltningsmålet trots kraftigt sänkta tilldelningar. I den södra delen var tätheten i våras 7,2 älgar per tusen hektar, alltså långt under målet.

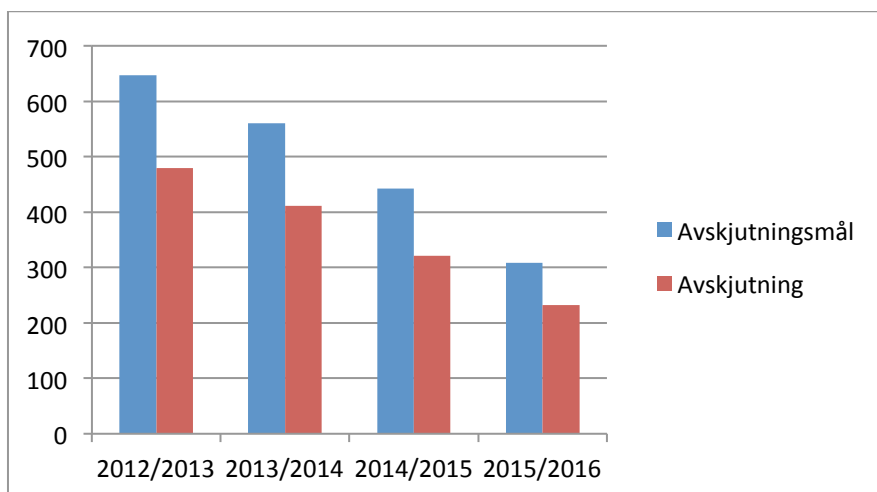

Fig: Älgavskjutning Bergslagskanalens äfo med avskjutningsmål (2015/2016 avser rapporterat t o m 31 januari)
 Källa: Förvaltningsplan Bergslagskanalen länkbilaga 14, www.algdata.se

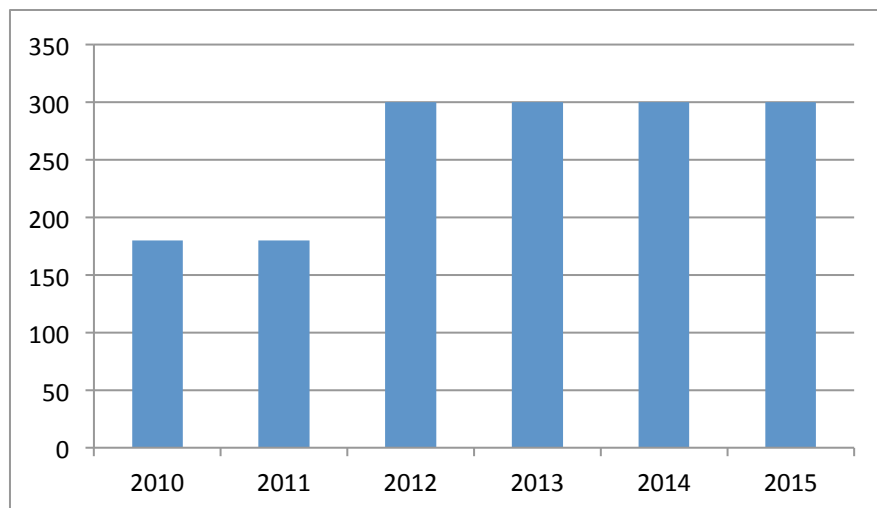

Fig: Vargens uttag ur älgstammen i Bergslagskanalens äfo
 Källa: Länsstyrelsen Värmland, vargrevir, länkbilaga 10

Av ovanstående figurer framgår tydligt att vargarna redan i år tar fler älgar än vad jägarna gör och att det totala uttaget av vargar och jägare riskerar att sänka älgstammens täthet ytterligare. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv måste man fråga sig om det är rimligt att 200 vargar i Värmland ska tillåtas ta fler älgar än 12 000 jägare och om en sådan utveckling inte är att betrakta som stor socioekonomisk påverkan? Förbundet anser att så uppenbart är fallet.

Skador på tamdjur

Förbundet har i tidigare insänd promemoria i löpande text påtalat den synnerligen negativa utvecklingen av fårgårdar i de berörda jaktområdena. Nedan finns den kompletta tabellen som Jordbruksverket tillhandhållit avseende den kommunvisa utvecklingen av fårgårdar.

Källa Jordbruksverket (Att: Anders Grönvall). E-post: statistik@jordbruksverket.se

	Företag med baggar och tackor			Företag med lamm		
	Antal	Antal	Ändring	Antal	Antal	Ändring
STORFORS	12	5	-58%	9	4	-56%
TORSBY	42	25	-40%	35	18	-49%
ÅRJÄNG	33	29	-12%	30	21	-30%
KARLSTAD	41	32	-22%	34	27	-21%
FILIPSTAD	19	17	-11%	17	16	-6%
HAGFORS	19	24	26%	16	19	19%
Jaktkommuner	166	132	-20%	141	105	-26%

Naturvårdsverket skriver i sin socioekonomiska analys, sid 33, att en stor del av betesmarken i Filipstad och andra skogsdominerade kommuner betas av får. Verket gör bedömningen att dessa marker inte kommer att betas av andra djurslag om fårbetet upphör och att detta kan komma få negativa effekter på andra miljömål. Förbundet har skrivit om dessa miljömål i promemorian som redan lämnats in. Som framgår av tabellen ovan är huvuddelen av de

kommuner som berörs av licensjakten uttalade skogskommuner där Naturvårdsverket befarar att fler vargar kan påverka andra miljömål.

Länklista till källor

- 1) <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2015/ru-bevarandestatus-varg/Regeringsuppdrag-Bilagor-GYBS.pdf>
- 2) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2008-3942&language=SV>
- 3) <http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/rovdjur/varg/nationell-forvaltningsplan-varg.pdf>
- 4) <http://yrkesjagarna.se/wp-content/uploads/filebase/2012/Svensk%20jakt%20branschstatistik%2020120727.pdf>
- 5) <http://www.slu.se/Documents/externwebben/centrumbildningar-projekt/Viltskadecenter-dokument/VSC-publikationer/VSC%20Rapporter/VSC%20Rapporter%202015/Viltskadestatistik-2014-ver1.0-webb.pdf>
- 6) <http://www.slu.se/Documents/externwebben/nj-fak/ekologi/forskning/skandulv%20dokument/Sand%20et%20al%202014%20Den%20skandinaviska%20vargen%20-%20en%20sammanst%20av%20kunskapsl%20get%20fr%20an%20det%20skandinaviska%20vargforskningsprojektet%20SKANDULV%201998%20E2%80%93%2014.pdf>
- 7) <http://www.slu.se/Global/externwebben/centrumbildningar-projekt/algforvaltning/faktablad-och-artiklar/Jakten-i-Sverige-webb.pdf>
- 8) <http://www.lansstyrelsen.se/varmland/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/jakt-och-vilt/afo/Inventeringar/Spillningsinventering%20V%20rmland%202015.pdf>
- 9) <http://www.lansstyrelsen.se/varmland/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/jakt-och-vilt/afo/2%20Ljusnans%20%20FO/rev%20f%20B6rvaltningsplan%20Ljusnan%202015>
- 10) <http://www.lansstyrelsen.se/varmland/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/rovdjur/vargrevir-varmland-2015.pdf>
- 11) <http://www.slu.se/sv/centrumbildningar-och-projekt/algforvaltning/manualer/beskattningsstrategier/algpopulationens-biologi-och-beskattning/>
- 12) <http://www.lansstyrelsen.se/varmland/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/jakt-och-vilt/afo/6%20Wermlandberg%20%20FO/218-20150629-%20A4lgs%20B6tselplan%20wermlandberg.pdf>
- 13) <http://www.lansstyrelsen.se/varmland/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/jakt-och-vilt/afo/5%20%20%20rtens%20%20FO/%20rtens%20%20A4l%20B6rvaltningsplan%202015-17.pdf>
- 14) <http://www.lansstyrelsen.se/varmland/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/jakt-och-vilt/afo/9%20Bergslagskanalens%20%20FO/Bergslagskanalens%20%20A4l%20B6rvaltningsplan%202015-17.pdf>